

MALMÖ HÖGSKOLA

ISSN 1652-7224 :: Publicerad den 23 april 2008
Utskriftsvänlig pdf-fil

Det finns olika sorters idrottsforskning. Dels finns det olika forskningsdiscipliner – historia, sociologi, filosofi, psykologi, med flera. Dels kan forskningen indelas efter hur den bedrivs, och man kan tala om akademisk respektive icke-akademisk forskning. Inte minst inom den historiska forskningstraditionen är icke-akademisk, eller så kallad amatörforskning vanlig.

Att det kan skära sig mellan de två "forskningsmiljöerna" finns det många exempel på, men det är inte helt ovanligt med korsbefrukningseffekter. I den här recensionen möts *gown* och *town*, som man säger i England, när idrottshistorikern och doktoranden på ämnet idrottshjälta John Hellström konfronteras med boken *Friidrottens främsta män* (TextoGraf) av Jonas Hedman, journalist, typograf, amatörforskare. I boken utser Hedman med hjälp av ett egenhändigt hopsnickrat urvals- och rankingsystem Sveriges främsta friidrottare – manliga friidrottare – *and the overall winner is?* Dan Waern! Och vår recensent tar sig för pannan. Visserligen var Waern en stor löpartalang, men att han skulle springa förbi både Christian Olsson och Stefan Holm, och till och med självaste Gunder Hägg, i grenen Bäst i Sverige Någonsin, ja, det får Hellström att ifrågasätta själva grunden för Hedmans rankingsystem. Och då var han redan skeptisk till att författaren helt valt bort kvinnorna.

Dubiös rankinglista

John Hellström

Historiska institutionen, Stockholms universitet

Jonas Hedman

Friidrottens främsta män

430 sidor, inb., ill.

Trångsund: TextoGraf Förlag 2007

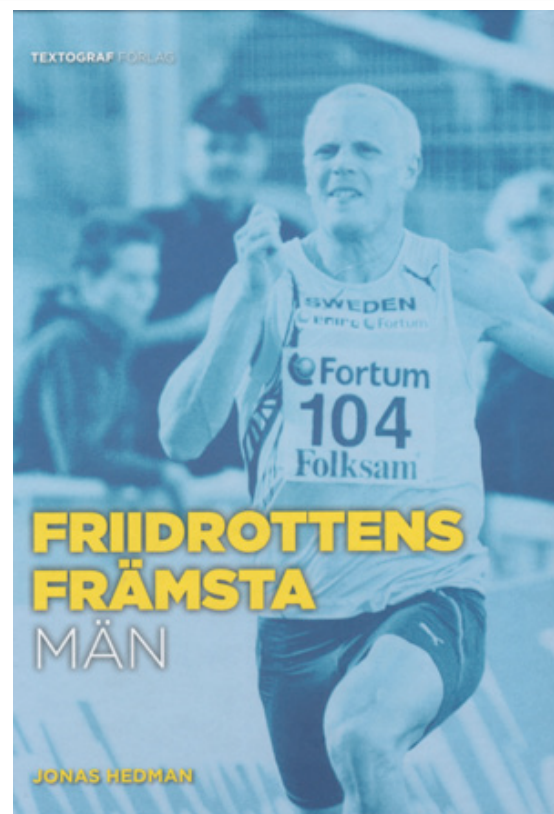
ISBN 978-91-977146-0-0

Sveriges främsta manliga friidrottare genom alla tider och alla kategorier är? Dan Waern.

Medeldistansaren som i slutet av 50-talet och början 60-talet tog sig upp i den absoluta världstoppen på 1500 meter. Han vann aldrig någon guldmedalj på något stort internationellt mästerskap, men hans resultat och meriter ger honom ändå platsen före exempelvis Christian Olsson (OS-, VM- och EM-guld), Stefan Holm (OS- och EM-guld) och Gunder Hägg (15 världsrekord i medeldistans). Carolina Klüft finns inte ens med på listan eftersom hon är kvinna. Verkar det märkligt? Ja, det är mycket som är märkligt med Jonas Hedmans nyutkomna bok *Friidrottens främsta män*.

Svensk friidrott har inte varit så stark sedan sommaren 1942 då Gunder Hägg och Arne Andersson jagade varandra i en världsrekordjakt som saknar motstycke. Dagens svenska friidrottsunder drivs framför allt av kvinnliga

idrottare: Carolina Klüft har vunnit allt som går att vinna i sjukamp, Kajsa Bergqvist hann bli både europamästare och världsmästare medan Susanna Kallur tagit sig upp i den absoluta världstoppen i 100 meter häck. Christian Olsson och Stefan Holm får ursäkta, trots sina enorma framgångar, men visst är det damerna som regerar i svensk friidrott för närvarande, åtminstone som affischnamn. Därför är det anmärkningsvärt att Hedman valt att skriva

männens historia och inte kvinnornas. Hedmans egen motivering är att antalet berättelser snabbt blev så många att kvinnorna helt enkelt valdes bort. Hellre än att välja ut de främsta i varje gren, man eller kvinna, har han alltså valt att plocka bort kvinnorna helt och hållet. Ett i dessa dagar obegripligt korkat beslut.

Det ska sägas till Jonas Hedmans försvar att hans bok är en helt personlig skildring av svensk friidrott. Han drivs av den evigt fascinerande frågan om vem som är den främsta svenska friidrottaren genom alla tider, gren för gren och sammantaget. Det är förstås en näst intill omöjlig fråga att besvara, vilket Hedman också inser, men visst är det en fascinerande tankelek, som inte minst sportjournalister ägnat sig åt i alla tider.

Hedman har alltså inga anspråk på vetenskaplighet och det står förstås var och en fritt att välja att skildra verkligheten som han eller hon vill. Men det som ändå gör att man inte kan avfärda Hedmans urval som rent personliga är att han utarbetat ett rankingsystem som ligger till grund för hans urval och som också skapar ett visst anspråk på objektivitet. Och med anspråk på objektivitet kommer krav på metod. Kan man med Hedmans rankingsystem visa att Dan Waern är en större idrottsman än Christian Olsson, Anders Gärderud och Gunder Hägg? Det är frågan.

Kortfattat går Hedmans system ut på att jämföra manliga svenska friidrottarens prestationer utifrån ett antal variabler. För det första väger medaljer i svenska och internationella mästerskap tungt. För det andra, rekord – svenska, europeiska och världsrekord. För det tredje har resultat i respektive gren stor betydelse. Dessa tre är tydliga och klart jämförbara kriterier. Ett fjärde är mer svårbedömt. Hedman kallar det för banbrytarkriteriet och menar att de som varit med och styrt utvecklingen inom sin gren bör ha extrapoäng i rankingen. Exakt vad som ingår i detta kriterium får vi däremot inte veta. Hur eller i vilken grad man ska leda utvecklingen för att det ska räknas redovisas inte, och inte heller i vilken grad det påverkar slutomdömet.

Den givna svårigheten med att utse den främste genom tiderna är att förhållandena förändrats i så hög grad. Hedman löser detta dilemma med att värdera mästerskapstitlar före 1945 lägre, med motiveringen att konkurrensen var mindre då. Men inte heller här får läsaren veta hur och i vilken grad mästerskap värderas lägre. Omvänt har den tekniska utvecklingen gjort det lättare att prestera bra resultat i nutiden jämfört med tiden före andra världskriget. Hedman påstår att konkurrensen gjort det svårare att placera sig högt i mästerskap, något Hedman berör men inte gör något av.

I rankingsystemet värderas hög och jämn nivå högre än rekord och internationella mästerskap. Sålunda värderas Gunder Hägg, trots tre världsrekord på sträckan 1500 meter, lägre än Dan Waern, som inte satte några världsrekord och inte vann några internationella mästerskap, eftersom Waern hade en högre och jämnare nivå än Hägg. Hans genomsnittliga tid var snabbare än Häggs. Även Jonny Danielsson slår Gunder Hägg på dennes främsta distans, 5000 meter. Hägg satte ett världsrekord och var den första svensken under drömgränsen 14 minuter. Det räcker dock bara till en fjärde plats i rankingen över Sveriges främsta 5000-meterslöpare. Danielsson, som enligt rankingsystemet är Sveriges främste på distansen genom alla tider, har inte varit i närheten av internationella mästerskapstitlar och slog aldrig det svenska rekordet på sträckan, men vinner på sin höga jämna nivå och för att konkurrensen på sträckan ökat sedan Häggs tid.

Slutprodukten är ett rankingsystem som är så ologiskt och motsägelsefullt att Hedman borde ha avstått från det helt och hållet. Ett system som placerar en löpare (Waern) som inte vunnit några internationella mästerskap och som inte satt några världsrekord på aktuella distanser före Christian Olsson som vunnit allt som går att vinna i sin gren har allvarliga brister. Att detta rankingsystem dessutom diskvalificerar en olympisk och europeisk mästare (Stefan Holm) och världsrekordmaskinen Gunder Hägg från att ens ingå i listan över de främsta svenska friidrottarna (män) är bara provocerande.

Rankingsystemet är en ren personlig bedömning av författaren och upplevs enbart som obegripligt och provokativt. Hur är det då med resten av innehållet? Nitton svenska friidrottsstjärnor finns ju trots allt representerade och bortsett från att Stefan Holm och Gunder Hägg saknas bland de främsta så finns en hel del spännande berättelser att sätta tänderna i. Men även här känns innehåll och upplägg oändligt enahanda och glorifierande. Hedman arbetar sig systematiskt igenom de nitton berättelserna på exakt samma sätt. Först kommer en skildring av respektive idrottsmans karriärmässiga höjdpunkt, därefter hans karriär från ungdom till karriärslut, och som avslutning några personliga kommentarer av författaren. Inga kritiska frågor, ingenting som på något sätt skulle kunna ifrågasätta respektive idrottsmans status som hjälte. Ricky Bruchts systematiska användande av anabola steroider (då ej förbjudna) nämns bara i en bisats. Att Sven Nylander använde kokain samtidigt som han ingick i hederskommittén för EM i Göteborg 2006 beskrivs som ”synnerligen tråkigt” men författaren konstaterar att Nylander sannolikt var ”ren” under sin löparkarriär.

Det är denna okritiska och onyanserade hållning till de svenska friidrottarna som är bokens största svaghet. En idrottsstjärnas liv och karriär har så många fler bottnar än berättelserna om hur de slog sina rekord och vann sina segrar. På det sättet påminner artiklarna i ”Friidrottens främsta män” om reportage i *Rekordmagasinet*. Som läsare vill man ha mer än de platta skildringarna av spurtuppgörelser och rekordhopp. Förtjänsten med denna bok ligger i

att idrottsmännen själva fått stort utrymme. Deras berättelser har definitivt ett värde för idrottshistorien och att följa svensk friidrott från Eric Lemming till Johan Wissman hade kunnat vara en fascinerande upplevelse. Nu blir det inte riktigt så. Hedman hamnar tyvärr alldeles för nära sina intervjuoffer. Istället för att söka efter något djupare i sina samtal med dessa stjärnor förmedlar och reproducerar han den gängse bilden av dem som hjältar. Det blir tyvärr bara platt och ointressant.

© **John Hellström 2008**

 Köp boken från [AdLibris.se](https://www.adlibris.se)

 Kjøp boken fra [Capris.no](https://www.capris.no)

 Køb bogen fra [Capris.no](https://www.capris.no)

www.idrottsforum.org | Redaktör **Kjell E. Eriksson** | Ansvarig utgivare **Aage Radmann**